

Ligeti Antal (1823-1890)

Szob a Duna mellett, 1883

Olaj, vászon, 80x120 cm
Jelezve jobbra lent: Ligeti A. 1883

BÁV 40. aukció, 89. tétel

Provenienca:

• egykor báró Forster Gyula tulajdonában (1883-tól)

Kikiáltási ár: 6 000 000 Ft / 23 077 EUR

Molnár József: Aligai szakadék, magántulajdon

Ligeti Antal a későromantikus magyar tájképfestészet egyik kiemelkedő mestere. Ligeti nemcsak az életművében oly meghatározó orientalizmusnak volt jelentős képviselője, hanem a hazai tájak ábrázolásában is fontos alkotónak bizonyult. Számos nagyszerű képen örökítette meg Erdély vadregényes tájait, a Balaton környéki várak romjait, Budapestet és vidékét, Fiume kikötőjét, s megannyi jellegzetes táját az országnak.

Ligeti tájképfestészetének egyik sajátossága a választott tájmotívum tágas, széles perspektívájú láttatása. A távoli horizont határát – különösen itáliai tájképein sokszor a tenger jelöli ki. Ebből a szempontból ez a dunai tájkép az itáliai kompozíciók szép analógiájának tekinthető. Sokkal karakteresebb jellemvonása azonban Ligeti tájfestészetének, hogy képeinek helyszínét nem véletlenszerűen, nem a pillanatnyi látvány ihletése nyomán választja ki, hanem tudatosan keresi a történelemtől érintett tájakat, a történelmi referenciával bíró helyszíneket. Ráadásul ez a történelmi megközelítés nemcsak a helyszínek kiválasztásában érzékelhető, hanem maguknak a motívumoknak a feldolgozásában is. Épp a jelen festmény nyújt szép példát arra, hogy Ligeti nem a táj aktuális állapotát – jelen esetben a szignó szerinti 1883-as állapotot – örökíti meg, hanem bizonyos értelemben egy retrospektív képet nyújt: egy a saját idejénél korábbi tájállapotot fest meg, olyant, ami inkább a táj eszményéhez áll közel, s nem annyira a táj valóságos képéhez.

Ligeti hatalmas életművében több Dunakanyarban készült alkotásáról van tudomásunk. Sok kortársához hasonlóan ő is megfestette Visegrád Dunára néző fellegránának romjait, sőt Markó Károly Visegrád-képét is másolta. Szobon készült kompozícióját éppúgy ihlette a táj lenyűgöző látványa, mint Esztergom közelsége (Szob és vidéke évszázadok óta az esztergomi káptalan birtoka volt). Az Esztergom felé kinyúló dunai panoráma a lenyugvó nap mindent átmelegítő tűzében a képnek egy sajátos vallásos interpretációját is megengedi. Ráadásul a hagyomány szerint a hon-

foglaló magyar törzsek épp itt, az Ipoly és a Duna összefolyásánál, Szobnál lépték át a Dunát, s ez megint csak a táj jelentőségételjes történelmi vonatkozásait mutatja.

Ligeti szobi tájképének legfeltűnőbb sajátossága, hogy teljességgel mellőzi a tájra egyébként oly markánsan jellemző vasút ábrázolását. Szobnál 1844 és 1846 között készült el az az ideiglenes vasúti fahíd, amely a kép előterében látható kis patak fölött ívelt át az önmagában álló kis ház (az úgynevezett „Szegényház”) irányában. 1852-ben kőhíd épült a vasúti pálya számára, Ligeti korában pedig már sűrű vasúti forgalmat tapasztalhatott az arra utazó. Ligeti nyilván a táj természetétől idegennek érezte a modern élet emblémájának is tekinthető vasutat, s azt szándékosan iktatta ki kompozíciójából. A távoli háttérben, a hegy oldalában látható pöfögő vasút minden bizonnyal a helyi kőbánya saját vasútja, ennek képe azonban egyáltalán nem zavarja a táj emelkedett megjelenítését, melyben a civilizáció nyomai (a házak, a templom, a Luczenbacher-féle hajógyár, s persze a kőbánya kisvasútja is) mind eltörpülnek a természet nagysága mellett.

A festmény reprodukcióját 1883-ban a Vasárnapi Újság is közölte, s épp az újság Ligetiről szóló cikkéből derül ki, hogy ezen nagyméretű szobi tájkép egykori tulajdonosa Forster Gyula (1846-1932) volt. A jogi végzettségű Forster 1872-től a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban állt alkalmazásban, ahol később a művészeti és műemléki ügyek vezetője lett. 1895-től a Műemlékek Országos Bizottságának elnökeként nagy része volt sok hazai műemlék helyreállításában és megmentésében. 1904-ben bárói rangot szerzett. Az esztergomi születésű Forster számára Szob és vidéke, az Esztergomra néző dunai látkép minden bizonnyal személyes vonatkozásokkal is bírt, így nem tarthatjuk kizártnak, hogy Ligeti Forster személyes megrendelésére festette meg ezt a pompás tájképet.

Bellák Gábor

